

UTSIKT VÄRMLAND

Diken:
TILLGÅNG
ELLER
BELASTNING?

**BREDBAND I
VÄRMLAND:**

*Vi blir allt
mer beroende*

s 3-5

UTGIVARE

Länsstyrelsen Värmland
651 86 Karlstad
054-19 70 00
varmland@lansstyrelsen.se

ANSVARIG UTGIVARE

Malin Eliasson 054-197212
malin.eliasson@lansstyrelsen.se

REDAKTION

Emma Mickelin
Roger Bergqvist
Malin Eliasson
Maria Sundqvist
Petra Umeland

FORMGIVNING

Frida Karlsson

FOTOGRAFIER

Länsstyrelsen Värmland
Sandra Kylbrant

TRYCK

Elanders Sverige AB

UPPLAGA

4 125 ex

ISSN NR

0284-6845

PUBL.NR

2013:12

Utkommer med fyra nummer per år.

Adressregister för tidningen Utsikt ändrar vi själva. Därför är det viktigt att du meddelar adressändringar genom att ringa eller skriva till oss. Märk din post/e-post med "Lantbruk/tidningen Utsikt".

Länsstyrelsen
Värmland

EUROPEISKA UNIONEN

GUNNAR SUMMERAR

Det har hänt mycket inom det värmländska lantbruket under 27 år. Det vet Gunnar Nilsson, nybliven pensionär som började jobba på dåvarande Lantbruksnämnden våren 1986.

TEXT MALIN ELIASSON 054-19 72 12

Gunnar sökte tjänsten som lantbrukskonsulent på Lantbruksnämnden (nuvarande Lantbruksenheten på Länsstyrelsen).

– Och jag fick tjänsten. Trots min teoretiska bakgrund, konstaterar Gunnar.

På den tiden såg lantbruket i länet annorlunda ut.

– Några skillnader var att antalet kor och mjölkbönder var betydligt fler, trots att antal djur per besättning var lägre. Vi hade fler aktiva bönder i skogs- och mellanbygden och större produktion av vårspannmål och våroljeväxter. På mitten av 80-talet odlades cirka 63 000 hektar vårsådd spannmål och oljeväxter jämfört med dagens 27 000 hektar. Åkerböna och rågvete odlades knappt alls och den ekologiska odlingen var bara i sin linda.

Gunnar Nilsson tycker att mötet med länets brukare har varit den största behållningen.

Vilka växtodlingsfrågor stängades ni med då?

– Idag när vi lever under EU:s jordbrukspolitik är det den som till stor del styr vår verksamhet på Länsstyrelsen. På åttiotalet var vårt uppdrag som myndighet annorlunda. Vi jobbade mer med produktionsrådgivning och utvecklingsarbete. Då rådde spannmålsöverskott i Sverige och därför behövde vi hitta alternativa grödor.

Lantbruksnämnden drev tillsammans med högskolan i Karlstad ett energiprojekt där mängder av växter prövades som alternativa

energikällor. Vi testade också om rörflen kunde användas som råvara till papper.

Många växtodlingsfrågor var trots allt desamma då som idag. Gunnar och hans kollegor var ute på bygden och pratade om gödsling, bekämpning, kalkning, skorp-brytning och de värmländska svårbrukade mjälajordarna.

– På Lantbruksnämnden jobbade inte mindre än tre konsulenter som gjorde täckdikningsplaner samt två kartritare.

Även på den tiden kunde man få bidrag för täckdikning. I dag är dräneringen på många håll mer eftersatt än vad den var i länet för trettio år sedan konstaterar Gunnar.

Behörighetsutbildningar infördes

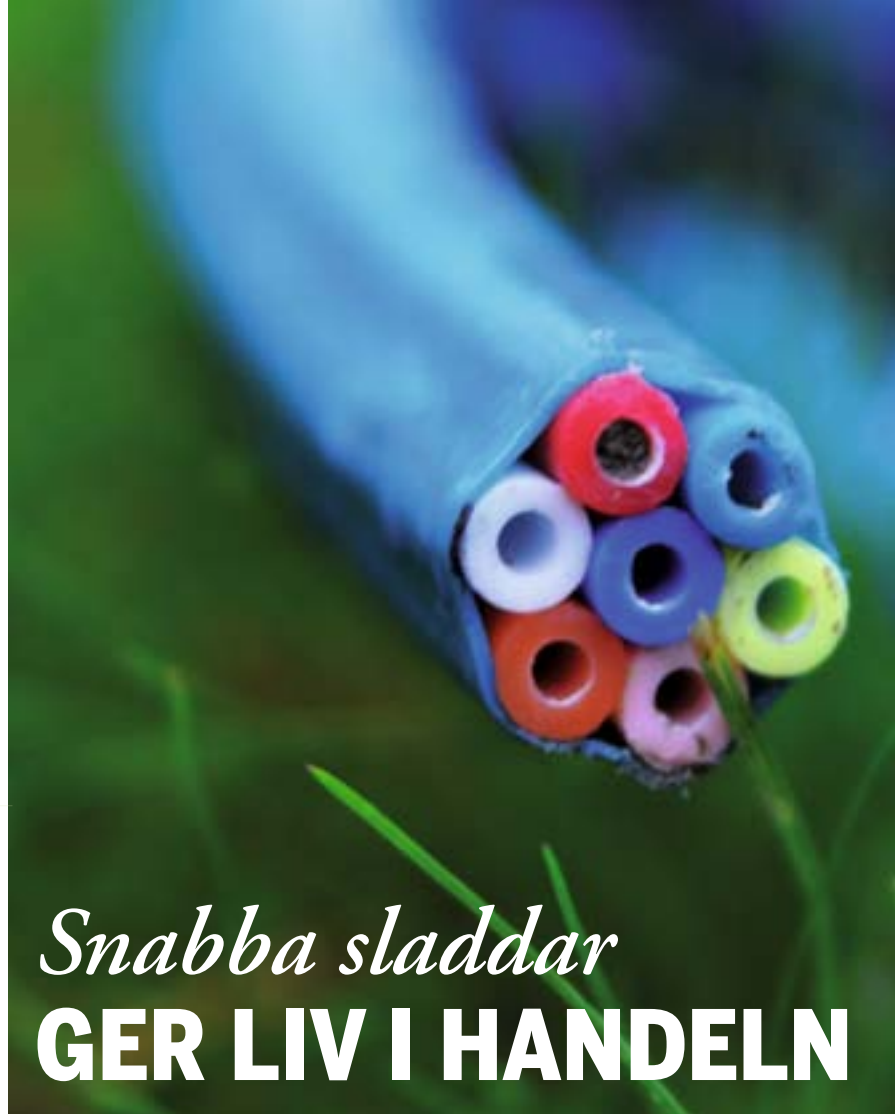
På åttiotalet hade man en större tilltro till kemikalier berättar Gunnar. Doserna var högre och rekommendationerna var att spruta mer rutinmässigt än efter behov.

En av de arbetsuppgifter som legat Gunnar varmast om hjärtat är de obligatoriska behörighetsutbildningarna som infördes 1990. Många lantbrukare var skeptiska i början men utbildningen accepterades snart och i Gunnars regi har ca 2300 elever gått grundkurs och repetitionskurs. Det är bland annat dessa kurser som har lett fram till att dagens bekämpningsarbete är säkrare, mer ekonomiskt och mer miljömedvetet.

Några råd till värmländska lantbrukare?

– Jag tycker att det finns potential i det värmländska lantbruket. Vi kan producera många fina produkter av hög kvalitet. Hela lantbruksnäringen bör jobba med att utveckla de grödor som vi redan vet fungerar i länet. Som lantbrukare ska du ta till dig gamla beprövade sanningar, men också våga pröva nya idéer och döma inte på förhand ut det som inte testats. Vi måste värna om den jordbruksmark vi har. Grundförbättrande åtgärder som dränering, gödsling och kalkning är viktiga, och till sist, glöm inte att samverka, både i yrket och socialt. Lantbrukarkåren bör vara en stark grupp som kan känna yrkesstolthet! ♦

Utsikts-
redaktionen
önskar Gunnar
lycka till!

Snabba sladdar GER LIV I HANDELN

Rikard Ohlin, väntar på fiber.

Dagens lanthandlar blir alltmer beroende av modern teknik för att kunna hantera sitt eget varuflöde, fungera som ombud och framöver också utvecklade servicekontor i bygden. Hårddraget gäller att utan fiber i Värmland blir det heller inga lanthandlar.

TEXT CHRISTINA WIKSTRÖM 054-19 71 41

I Värmland finns det för närvarande 42 lanthandlar. De är en av förutsättningarna för att glesbygden inte ska bli ännu glesare.

För att få fler ben att stå på än livsmedel är de flesta ombud för andra verksamheter, säljer bensin och utvecklas successivt till lokala servicekontor där ortsborna kan sköta allehanda tjänster. Myndighetskontakter, till exempel. Allt detta kräver en ständigt uppdaterad modern teknik.

Rikard Ohlin, ICA-lanthandlare i Silserud i Årjängs kommun, är bestämd:

– Det finns ingen väg tillbaka. Allt vad vi gör kräver snabb, digital kommunikation. Utan fiber har glesbygdens butiker ingen framtid.

För närvarande har hans butik ADSL via telefonjacken, och det fungerar. Men inte så länge till: kopparledningarna har

begränsad kapacitet.

– Alla system vi måste ingå i blir större och mer komplicerade. Säkerhet, kapacitet och hastighet i det elektroniska nätet är hela avgörande faktorer för att kunna tillhandahålla professionella tjänster. Och fiber är den enda tekniken utan begränsningar.

”Måste ingå i” är en realitet. För att få vara en ICA-butik finns klara kriterier. Digital uppkoppling är ett av dem. Praktiskt taget allt snurrar kring tekniken.

– Kassaapparaten är till exempel även ett automatiskt beställningssystem. Den håller räkning på vilka varor som sålts och beställer nya när det är dags, förklarar han.

Rollen som ombud för apoteket, Systembolaget, Svenska spel, bensinbolaget och biblioteket samt servicekontor för Årjängs kommun kräver också en högfung-

erande uppkoppling. För dessa tjänster får Rikard betalt – och det drar kunder. Att vara ombud kräver dessutom kontinuerlig utbildning och ackreditering. Som sker via nätet – en lanthandlare kan sällan lämna sin butik för att gå på kurs.

Våren 2014 får hans butik fiberuppkoppling via den lokala fiberföreningen Sellnet.

– Då är jag rustad för framtiden, som säkert kommer att innebära en rad nya tjänster som vi inte ens känner till idag.

Tolv av länets lanthandlar tillhör Konsum Värmland. De har för närvarande sin uppkoppling via 3G-tekniken. Som stor förening med många olika verksamhetsben har man ett gemensamt avtal med Telia Danatet.

– För oss fungerar det utmärkt, åtminstone än så länge, förklarar informationschefen Klas Olsson.

Men även han ser ett bekymmer med avsaknad av fiber.

– Utan den allra modernaste tekniken så kommer inte människor att vilja bo på landsbygden. Och då har vi heller inga kunder, konstaterar han krasst. ♦

Bengt Andréson (längst till höger) tillsammans med engagerade grannar på väg mot fiber.

OPERATION ÖVERTALNING

Det var inte så att folk jublade i början. Men nu väntar alla ivrigt på att grävskopan ska köras i backen på försommaren. Fagerås fiber är på god väg, och har dragit många lärdomar under resans gång.

TEXT CHRISTINA WIKSTRÖM 054-19 71 41

Färden mot fiber startades för två år sedan. En förening med en fiberövertygad styrelse bildades, räknade igenom antalet fastigheter i det aktuella området Fagerås och Skållerud med omgivande landsbygd, och kom fram till 380. Målet var att få med 200 av dem i fiberföreningen, det vill säga minst hälften.

Operation övertalning sattes igång med regelbundna informationsbrev till hushållen.

– Vi försökte med informationsmöten men dit kom för få. Brevet var mycket bättre och gav successivt resultat. Nu är vi uppe i brev nio och har 205 medlemmar. Men vi siktar på 250 totalt, förklarar Bengt Andréson i Fagerås fiberförening.

Det ska man åstadkomma genom att gå före grävskopan och knacka dörr hos dem

som ännu inte anmält sig.

– Vi hoppas att flera hänger på när de inser att det är sista chansen att få fiber till föreningens enhetspris och med statligt stöd. De som väntar får betala hela kostnaden ur egen ficka, och det kan kosta mångdubbelt.

Föreningen är i färd med att upphandla en gräventreprenör och kommer att satsa på en lokal sådan, som kan området och känner folk. Grävstart är planerad till början av juni och ska förhoppningsvis vara klar till nyår.

– Kils kommun fixar stamnätet fram till Fagerås skola, och där ansluter vi, förklarar Bengt Andréson. Som teleoperatör har vi valt Zitius som redan har avtal med kommunen, det blir enklast och var också kommunens önskemål.

Han och resten av styrelsen har lärt sig mycket under resans gång. Tålmod, inte minst.

– Alltså, kommunpolitik är en seg process... även om alla är överens i sakfrågan. Det har varit en lärdom, liksom hur man argumenterar för fiber utan att framstå som jobbig försäljare.

Hans främsta råd till andra är att be-
manna föreningsstyrelsen med en aktiv och intresserad styrelse med tid och tålmod. Samt att ha respekt för att det tar tid för folk att förstå den nya tekniken.

– Många upplever ju att vi har ett bra ADSL. Men det går via kopparledning som är en gammal, dyr och begränsad teknik som kommer att fasas ut, oavsett vi vill eller inte. ♦

TÅLAMOD SOM LÖNAT SIG

Den går över stock och sten, i sjön och i träden. Sedan april har 247 fastigheter och arbetsställen i Årjängs bortersta hörn en blixtnabb fiberledning fram till dörren. Tre år tog den tålamsprövande resan för föreningen Grensnet, fiberpionjärer i Värmland.

TEXT CHRISTINA WIKSTRÖM 054-19 71 41

Året är 2010. Telia beslutar att stänga ned det fasta telenätet med kopparledningar. Mobiltäckningen i den kuperade trakten är svajig. Isolering stod för dörren, bokstavligen.

– Det fanns inget alternativ till att själva ta itu med saken. I april 2010 startade vi fiberföreningen, berättar ordförande Dirk Handzic.

Här behövdes ingen övertalning. 100 kom på första informationsmötet. Av de drygt 300 bebodda fastigheterna i området – Östervallskogs och delar av Töcksmarks socken – anslöt sig merparten.

Utmaningen var topografin; det tre

mil långa området är förutom kuperat också genombrutet av de långsmala sjöarna Töcken och Östen.

– Vi har gått längs enskilda vägar, sprängt, lagt 7 kilometer kabel på sjöbotten och hängt lika mycket i Fortums krafledningsstolpar genom skogen. Sammanlagt har vi dragit åtta mil ledning, förklarar föreningens kassör Per Axelsson.

Terränghindren innebar en svårighet att beräkna slutpriset, vilket orsakade viss oro hos enstaka medlemmar. Det tog tid och energi att hantera, liksom det faktum att den delade entreprenaden (en entreprenör för grävning och en annan för fiberblås-

ning) resulterade i att rören på sina ställen inte vara blåsbara. Detta hade kunnat kosta föreningen 600 000 kronor extra!

– Sträva efter totalentreprenad, råder Dirk Handzic. Då slipper man såna skrämshot.

Både han och Per Axelsson tycker också att man ska försöka hålla rimlig storlek på fiberområdena.

– Gapa inte över för mycket. Ju fler fastigheter, desto större risk för delade meningar.

I slutet av mars invigdes Grensnets fibersatsning. 27 500 kronor betalar hushållen för sin anslutning, som är direktkopplad till Skanovas nät. ♦

FAKTA: BREDBAND I VÄRMLAND

Efterfrågan på snabbt och stabilt bredband bland Värmlands befolkning och företagare har ökat markant allt eftersom behovet av att ta del av det digitala samhället och dess tjänster växer.

Sedan stödet för bredbandsutbyggnad på landsbygden kom 2010 har Länsstyrelsen Värmland, tillsammans med Post- och telestyrelsen, varit med och finansierat 46 föreningar med totalt nästan 80 miljoner kr. Nära 10 000 hem och företag har därigenom fått möjlighet att ansluta sig till supersnabbt bredband.

Idag finns över 140 lokala fiberföreningar i Värmland som jobbar (eller har jobbat) med att få bredband via fiber till sin bygd.

Enligt PTS kartläggning för 2012 så har 7% av befolkningen och 9% av företagen på den värmländska landsbygden fiberbaserat bredband. I tätort och småort är 32% av befolkningen och 31% av företagen anslutna till antingen fiber eller fiber-LAN.

Du vet väl att du kan läsa Utsikt på webben?

På Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/varmland, hittar du Utsikt som blädderbar webbtidning. Genom att prenumerera på Utsikt via din mail kan du alltid ha tidningen tillgänglig i din dator, mobiltelefon eller ipad. Ett praktiskt och miljösmart sätt att läsa Utsikt på! Vill du prenumerera på Utsikt via din e-post? Maila till: malin.eliasson@lansstyrelsen.se

*Väl
tilltagna
släntlutningar
minskar erosionsrisk
och väl underhållna
grässlånter binder
jorden.*

DIKEN ■ TILLGÅNG eller BELASTNING?

Diken ska underhållas så att ingen skada uppkommer på enskilda eller allmänna intressen. Var försiktig så att inte diket fördjupas eller breddas mer än ursprunget och underhåll ofta så att det inte mister sin funktion och ett nytt tillstånd måste sökas.

TEXT PETER ANDERSSON 054-19 72 89

Diken finns överallt i vårt landskap. Syftet med diket kan vara att öka markens produktion, bygga på ett markområde (markavvattning), eller leda bort dagvatten (regn- eller smältvatten), eller ytvatten från en sjö eller ett vattendrag för till exempel bevattning.

Reglerat sedan medeltiden

En del diken har tillkommit genom för rättning, vilket innebär att det finns en vattendom för diket, samt en kostnadsfördelningslängd och grävningstabell med ritningar och kartor. Dessa diken kallas dikningsföretag eller markavvattningsföretag.

Oftast ingick flera fastighetsägare i företaget och därmed fick många nytta av diket. Den kostnadsfördelning som upprättades hade flera syften, bland annat beräknades nyttan med dikningen för varje fastighet och därmed också hur mycket var och en skulle betala för underhåll av diket.

Vid rensning användes förr grävningstabellen, så att diket iordningställdes till fastställt djup och bredd. Fram till mitten av

1980-talet fick man bidrag för att göra nya dikningsföretag.

Dikningen har varit reglerad i lag sedan medeltiden. Gustav Vasa lät till exempel 1559 påbjuda att "fogde skall hålla dikesyn, eljes högsta ogunst och vrede"! Med 1879 års dikningslag och 1918 års vattenlag som grund, har många avvattningsföretag genomförts för att öka arealen produktiv jordbruksmark.

Sedan 1964 års Naturvårdslag infördes har det lagliga skyddet för kvarvarande våtmarker successivt stärkts, speciellt i södra Sverige, vilket i motsvarande grad har gjort det svårare att få tillstånd till nya sänkningsföretag. Markavvattningsförbudet infördes på grund av att många djur- och växtarter helt eller delvis försvann på grund av markavvattningarna.

Tillståndsplikt för markavvattning

I hela landet råder idag tillståndsplikt för markavvattning. Dessutom finns ett förbud mot markavvattning i stora delar av södra och mellersta Sverige (utom på småländska höglandet). Inom dessa områden krävs dispens från Länsstyrelsen för att få tillstånd till markavvattning.

Många diken är grävda utan vattendom före 1980-talets mitt. De tillkom på laglig väg, men skillnaden mot ovanstående diken är att man inte vet ursprungsdjup- och bredd. Detta är viktigt eftersom diken i lagens mening är vattenanläggningar och

KONTAKTA LÄNSSTYRELSEN

Om du är beroende av att ett dike fungerar och sköter det så att vattnet rinner undan från din fastighet, men har en granne som inte sköter sin del av diket vilket orsakar skador på din fastighet, ska du vända dig till Länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan då utreda om ett föreläggande ska riktas mot den som inte underhåller diket, eller om diket är så förfallet att nytt naturtillstånd inträtt. Det innebär att man i så fall måste söka tillstånd för markavvattning.

ska underhållas så att skada på allmänna eller enskilda intressen inte uppstår.

Alla diken omfattas av lagstiftningen vad gäller underhåll på sådant sätt att skada inte uppstår på allmänna eller enskilda intressen. Här finns dock en viktig skillnad mellan diken med vattendom och de som är "papperslösa". För de förstnämnda finns en fastställd dikesbredd och djup, samt fixpunkter som kan användas vid rensning för att återställa diket enligt grävningstabellen.

För diken som saknar dokumentation gäller samma lag, det vill säga att diket ska underhållas så att ingen skada uppkommer på enskilda eller allmänna intressen. Var försiktig så att inte diket fördjupas eller breddas mer än ursprunget och underhåll ofta, så att diket inte mister sin funktion och ett nytt tillstånd måste sökas. ♦

Kanterna har förstärkts med stenar, som motverkar erosion men också bildar en miljö för arter som trivs bland stenar.

Ett varmare och blötare klimat

Framtida prognoser visar på ett blötare och mildare klimat. För att lantbrukare ska kunna möta dessa förändringar och anpassa sin odling anordnade Länsstyrelsen, Lillerudsgymnasiet och LRF ett klimatseminarium. Bland annat delade Åke Bergvall med sig av sina erfarenheter.

TEXT EMMA MICKELIN 054-19 72 84

TVÅ FRÅGOR TILL LANTBRUKARE

MATTIAS VALLHAGEN
NÖTKÖTTSPRODUKTION OCH
VÄXTODLING, ÖLME

Hur har det blötare klimatet påverkat dig?

– Det senaste två vårarna har varit blöta och det har varit svårare att komma ut. Ju sämre dikning desto mer väntan. När det väl har gått att köra blir det hektiskt för att hinna med. Det är svårt att få rätt kvalitet på spannmålen eftersom vädret styr tröskningen. I fjol fick utsädesodling av vårvete bli foder istället, eftersom skörden blev försenad och vetet började gro. Det tar längre tid att torka spannmålen till rätt vattenhalt.

Har du gjort någon åtgärd på din gård?

– Jag har märkt att behovet av rensning i kanaler och diken ökat. Jag har börjat ersätta gammal dränering där den gamla blivit trasig.

Hur har det blötare klimatet påverkat dig?

– Jag är nystartad så jag har inte så många år tillbaka att referera till, dock tycker jag att markerna trampas önderlättare av djuren. Det är också svårare att komma ut och skörda markerna.

Har du gjort någon åtgärd på din gård?

– Jag dränerar kontinuerligt, särskilt på marker där behoven är stora. Det är stora kostnader så mitt mål varje år är att kunna få ned ungefär 1000 meter slang där behoven är störst. Jag strukturerkalkar även en del.

DANIEL ANDERSSON
NÖTKÖTTSPRODUKTION OCH
VÄXTODLING, CHARLOTTENBERG

Åke och hans familj producerar ekologiskt griskött i Säffle. Bergvalls har dikat flitigt under många år och just nu dräneras ett nyarranderat område. Åke betonade vikten av att ha väl-dränerade marker för att kunna bruka dem och för att få upp skördevolymen. Det är viktigt att skriva långa arrendeavtal, åtminstone med 20 års avskrivning, så att det är lönt att kosta på dränering. Dikningen på Bergvalls marker har kostat ungefär 21-23 000 kronor per hektar.

David van Alphen de Veer, HS konsult, Strängnäs, poängterade också vikten av dränering, men även att det är viktigt med dikesrensning, rensning/spolning av rensbrunnar och stammar vid existerande dränering. David berättade att temperaturen i dränerad mark ökar i snitt med 2-2,5 grader på våren jämfört med odränerad mark.

Detta gör att vårsådden kan tidigare läggas (upp till 10 dagar) och att plantorna får ett försprång och blir mer konkurrenskraftiga mot bland annat ogräs.

Anna Bjuréus, växtodlingsrådgivare, Länsstyrelsen, tog upp problemet med markpackning och strukturskadad jord. Ju blötare marken är desto större är ju risken att marken packas och strukturen försämras vilket i sin tur leder till ännu sämre vattenavledningsförmåga.

Huvudrådet för bättre markstruktur är att dränera, tillföra organiskt material såsom stallgödsel, halm eller fånggröda men även att strukturerkalka. För bästa struktureffekt är det släckt kalk man ska använda.

Niklas Wahlström, biolog, Länsstyrelsen, berättade om anläggning av fosfordammar och våtmarker på platser som inte kan dikas eller är olönsamma att dika. Fosfordammar och våtmarker minskar växtnäringssläckaget, ökar upptaget av fosfor och gynnar den biologiska mångfalden. Länsstyrelsen betalar ut stöd till dammar och våtmarker om marken anses lämplig och ligger på jordbruksmark. ♦

TROR PÅ MJÖLKPRODUKTION

I april besökte mjölkprojektet, Mjölakens Framtid i Värmland, bröderna Jakobsson på Guteruds gård i Långserud. Där pågår just nu nybyggnation av en ladugård för omkring 300 mjölkkor. De fyra mjölkrobotarna installeras i början av maj, inredning skruvas för fullt och en hel del elektrikerjobb pågick under vårt besök.

TEXT THOMAS KILSBY, MJÖLAKENS FRAMTID I VÄRMLAND

Thomas Kilsby & Göte Jakobsson

Nya ladugården

Vägen fram till dagens byggnation har inte varit spikrak. Dock har bröderna och deras familjer under de senaste 5 åren diskuterat och planerat. En viktig förutsättning för att ta beslutet att bygga var att det finns barn som vill fortsätta driva och utveckla mjölkföretaget Guterud. För att få en tydligare bild av deras diskussioner skapades först ett antal egna ritningar.

Nästa steg vara att kontakta ett antal leverantörer för att få mer konkreta förslag, nya idéer och prisförslag. Under denna tid har man även varit på 15-20 olika studiebesök för att få inspiration och kunskap om bra bygglösningar och byggorganisation.

Bröderna valde efter en urvalsprocess det danska byggföretaget Gråkjær A/S som leverantör och byggare. De har haft en egen dansk byggleddare på plats under hela byggprocessen. Bröderna och deras familjer har varit mycket delaktiga i bygget.

Byggfakta

Ladugården är byggd med ett körbart foderbord med tre liggbåsrader på vardera sida. Robotarna har placerats en bit in i byggnaden

den så att det finns plats för bakomgrupper för 43 sinkor och dräktiga kvigor på den ena sidan om foderbordet och kalvningsboxar och en särskild avskiljningsgrupp på den andra sidan. I princip alla gödselytor är täckta med spalt.

Under spalten finns skrapor utom på en del ställen där gödseln flyter ut med självflyt. Det ena robotutrymmet är förbrett för att sätta in en femte robot som då ska placeras mot gruppen där sinkor och dräktiga kvigor nu ska gå. Gavelspetsarna har försetts med ljusinsläpp för att få in mesta möjliga ljus.

I vinkel och i direkt anslutning till robotutrymmena har de byggt ett uppvärmt utrymme för teknik, mjölkkrum samt personaldel. Planen var att bygget skulle bli inflyttningsklart i september men man har kunnat minska den beräknade byggtiden och stallet ska vara inflyttningsklart under maj månad. Bygget har flutit på bra redan från start och man har inte behövt göra något uppehåll på grund av vintern, vilket annars var inräknat i planeringen av byggtiden

Nya utmaningar?

Vad som blir nästa stora steg i företagets utveckling är mer organisatoriskt och administrativt. När väl bygget är klart och korna flyttat in är det ett större företag än förut. Det kräver en annan organisation och planering av den dagliga driften och den strategiska planeringen. Planen är även att skapa ett driftsbolag där nästa generation skall kunna gå in som ägare och få mer ansvar och insyn i företaget. ♦

FAKTA GUTERUD

Ägare: Bröderna Göte, Kent och Olle Jakobsson

Areal: 420 ha åker, 100 ha naturbeten och 400 ha skog

Anställda: Göte, Kent och Olle plus två heltidsanställda i ladugården. Två söner jobba på entreprenad.

Driftsgrenar: Mjölkproduktion med idag 225 mjölkkor. År 2015 är planen 350 mjölkkor. Tjurkalvar säljs vid två månader. Entreprenad inom ensilageskörd och grävmaskin. Därtill hyrs två personer ut till andra företag.

LÄR DIG MER

SMÅSKALIG LIVSMEDELSFÖRÄDLING

STUDIERESA VATTEN, 1 DAG

Det finns ett allt större intresse för att paketera ett gott vatten och det finns många olika alternativ, till exempel källvatten, mineralvatten och artesiskt vatten. Vi gör ett studiebesök till en förpackare av ett gott vatten och lär oss mer om uppstart, logistik och vilka problem man kan stöta på.

Tid: aug-sept

Kostnad: 750 kr (exkl moms)

Frågor: Eva Nilsson, HS

Anmälan: På www.hs-s.hush.se, till Eva Nilsson eller växeln, HS

STUDIERESA CHOKLAD OCH MARMELAD, 2 DAGAR

En studieresa för choklad- och konfektyrtillverkare samt sylt- och marmeladdito i riktning Mälardalen och Stockholm.

Tid: sept

Kostnad: 1 600 kr (exkl moms)

Frågor: Margareta Edsgård, HS

Anmälan: På www.hs-s.hush.se, till Margareta Edsgård eller växeln, HS

KURS I PRISSÄTTNING

Det finns i huvudsak två dimensioner i prissättning; kostnaden för att ta fram varan och vad kunden är beredd att betala. Kursen ger verktyg för att ta fram produktens kostnad samt samkostnaderna i företaget. Priser på konkurrerande produkter, att skapa ett värde genom presentation av varan och att fylla varumärket med värdehöjande budskap behandlas också.

Tid: hösten

Plats: Hushållningssektionen

Kostnad: 1 200 kr (exkl moms)

Frågor: Margareta Edsgård, HS

Anmälan: På www.hs-s.hush.se, till Margareta Edsgård eller växeln, HS

NATUR OCH KULTUR

ÄNGSSLÅTTERDAGEN

Kom och prova att slå med lie, få hjälp att slipa eller knacka din lie vass, följ med på blomster- och insektsvandring med mera. Helt enkelt en dag med slåttertema i fin miljö.

Tid: 6 juli, kl 10.00-16.00

Plats: Tibergs Udde, Långban

Frågor: Mer information på www.lansstyrelsen.se

Anmälan: Ingen anmälan krävs

REPARATION AV TIMRADE BYGGNADER

Praktisk timmerlagning. Vi reparerar en timrad ekonomibygnad och diskuterar samtidigt byggnadshistoria, virkeskvalité, redskap, hantverkskunskap och byggnadsteknik. Kursen leds av timmerman Robert Lindgren. Möjlighet för övernattnings för ett begränsat antal deltagare. Max 12 deltagare.

Tid: 30-31 aug, kl 9.00-16.00

Plats: Klässbol, Arvika

Kostnad: 1100 kr (inkl moms)

Frågor: Charlotta Hagberg, LSTS

Anmälan: Senast 19 aug via Kompass (kod 19073) eller LSTS reception

JORDKÄLLARE - UNDERHÅLL, REPARATION OCH ANVÄNDNING

Intresset för att kunna använda sin jordkällare ökar och vi anordnar en kurs med inriktning på underhåll, reparation och användning av jordkällare.

Dag 1 (halvdag alt. kväll)

Teoripass inomhus. Historisk tillbakablick. Praktisk användning. Vanliga problem och åtgärder. Jordkällaren som livsmiljö.

Dag 2 (heldag)

Praktiskt arbete utomhus. Underhåll och enklare reparation. Kursledare för det praktiska arbetet är Mats Karlsson, murare.

Max 12 deltagare.

Tid: September

Plats: Arvika

Kostnad: 750 kr (inkl moms)

Frågor: Charlotta Hagberg, LSTS

Anmälan: Charlotta Hagberg, LSTS

LIESLÅTTER

Under 2013 arrangerar Länsstyrelsen tre kurser i lieslätter med så kallade knackeliar. I kursavgiften ingår ett knacklieblad, har

du redan ett blad är kursen gratis. Kurserna vänder sig till både nybörjare och fortsättare. Kursledare är Staffan Lundaahl, Lesjöfors. Max 8 deltagare per kurs.

Tillfälle 1

Tid: 2 juli, kl 9.00-16.00

Plats: Säffle kommun

Kostnad: 500 kr (gratis om du har eget blad)

Frågor: Staffan Lundaahl, tel 0590-230 92

Anmälan: Senast 25 juni via Kompass (kod 19151) eller LSTS reception

Tillfälle 2

Tid: 9 juli, kl 9.00-16.00

Plats: Gräsmark

Kostnad: 500 kr (gratis om du har eget blad)

Frågor: Staffan Lundaahl, 0590-230 92

Anmälan: Senast 2 juli via Kompass (kod 19152) eller LSTS reception

Tillfälle 3

Tid: 13 juli, kl 9.00-16.00

Plats: Torsby (i norr)

Kostnad: 500 kr (gratis om du har eget blad)

Frågor: Staffan Lundaahl, 0590-230 92

Anmälan: Senast 5 juli via Kompass (kod 19153) eller LSTS reception

SKOG

Aktiviteterna riktar sig till skogsägare och aktörer inom skogsbruket. Samtliga aktiviteter är kostnadsfria och Skogsstyrelsen bjuder på lättare förtäring.

SKOGSTRÄFF SKOGSBRUK OCH VATTEN

Hurska du på ett effektivt och skonsamt sätt sköta din skog intill sjöar och vattendrag? Här har du chansen att uppdatera dina kunskaper om:

- Miljöhänsyn vid vattendrag
- Skogsdikning (dikesrensning, skydds-dikning m.m)
- Hur man undviker körskador

Tid: 11 sept, kl 12.00-16.00

Plats: Sysslebäck med omnejd

Anmälan: Senast 26 aug till Monica Lundell, SKS

BUSSEXKURSION; SKOGSBRUK I ETT FÖRÄNDRAT KLIMAT

Buss med stopp vid intressanta exkursionspunkter såsom olika trädslagsförsök, skogsbränsle med mera.

Tillfälle 1

Tid: 21 aug, kl 9.00-ca 15.00

Plats: Avfärd från Gräsdalen, Karlstad

Anmälan: Senast 5 aug till Monica Lundell, SKS

Tillfälle 2

Tid: 5 sept, kl 9.00-ca 15.00

Plats: Avfärd från Torsby

Anmälan: Senast 16 aug till Monica Lundell, SKS

SKOGSBRUK I ETT FÖRÄNDRAT KLIMAT

Kursens syfte är att visa vilka ändrade förutsättningar skogsbruket står inför med ett förändrat klimat och vilka anpassningar man som skogsbrukare kan göra för att möta dessa förändringar. Kursen är uppdelad på ett teoripass inne och ett pass ute i skogen.

Tillfälle 1

Tid: 11 sept, kl 18.00-21.00 (teori) och 12 sept, kl 12.00-17.00 (ute)

Plats: Kristinehamn, Visnum

Anmälan: Senast 26 aug till Monica Lundell, SKS

Tillfälle 2

Tid: 16 sept, kl 18.00-21.00 (teori) och 17 sept kl 12.00-17.00 (ute)

Plats: Ekshärad alt. Torsby

Anmälan: Senast 2 sep till Monica Lundell, SKS

Tillfälle 3

Tid: 1 okt, kl 18.00-21.00 (teori) och 2 okt, kl 12.00-17.00

Plats: Kil-Högboda

Anmälan: Senast 16 sep till Monica Lundell, SKS

RÅDGIVNING

Du kan även få avgiftsfri rådgivning på din fastighet om skogens mångfald, bioenergi, ädellöv, skogsbruk och vatten, skogsbruk och klimatförändringar, röjning.

KONTAKTUPPGIFTER

Länsstyrelsen Värmland (LSTS)

Anmälan via www.kompass.lrf.se
Sök på kod vid respektive kurs

Reception, 054-19 71 05

Charlotta Hagberg, 054-19 70 44
charlotta.hagberg@lansstyrelsen.se

Maria Sundqvist, 054-19 72 25
maria.sundqvist@lansstyrelsen.se

Lise Wichmann Hansen, 054-19 72 16
lise.wichmann.hansen@lansstyrelsen.se

Skogsstyrelsen (SKS)

Monica Lundell, 0560-68 99 51
monica.lundell@skogsstyrelsen.se

Ulf Eriksson, 0550-852 85

Magnus Fürst, 0560-68 99 46

Harald Lindebjörn, 054-55 57 14

Lennart Ståhl, 054-55 57 19

Hushållningssällskapet (HS)

Växel, 054-54 56 00

Margareta Edsgård, 070-553 68 11
margareta.edsgard@hushallningssallskapet.se

Eva Nilsson, 054-54 56 08
eva.nilsson@hushallningssallskapet.se

VILL DU ANNONSERA OM DIN KURS?

Anordnar ditt företag eller din organisation kurser inom Landsbygdsprogrammet är du välkommen att annonsera dem här. Kontakta redaktionen för mer information.

Som mottagare av denna tidning finns du med i ett adressregister hos Länsstyrelsen Värmland

Veketåg tycker om fuktiga marker. Varje år underkänns många vallar i kontroll på grund av att grödan är för dålig.

SÅ BEKÄMPAR DU VEKETÅG

Långliggande vallar, betesmarker med lågt betestryck och odränerade åkrar är några orsaker till ökningen av vecketåg i Värmland. Men med rätt åtgärder kan du minska problemen.

TEXT MALIN ELIASSON 054-19 72 12

Veketåg (*Juncus effusus*) och knapptåg (*J. conglomeratus*) förekommer allmänt på fuktig mark i södra och mellersta Sverige. De gynnas av försumpning och de senaste åren har de även påträffats i yngre vallar och betesmarker. Arterna är svåra att skilja åt och de förekommer i många olika hybrider. Veketågens blomställning är yvig jämfört med knapptågens, vars blomställning är tätare (knapplik) och stråna räfflade. I den här artikeln tar vi upp arten vecketåg, men knapptågen bekämpas på samma sätt.

Gynnas av milda vintrar

Veketåg växer i kraftiga tuvor och stråna kan bli upp till en meter långa. Inuti strået som är ljusgrönt och slätt finns en vit mærg som förr användes till vekar, därav namnet vecketåg. Arten blommar från juni till augusti. Eftersom den är vintergrön kan den även växa under milda vintrar.

Spridning

När väl vecketågen har etablerat sig sprids den nästan uteslutande genom att tuvorna tillväxer i omfång. Plantorna avskärar ett ämne som hindrar fröna att gro. Det

innebär att när man bekämpar de stora tuvorna, så underlättar man samtidigt för fröna att etablera sig.

Fröna är små och lätta och sprids med vind och vatten men också genom människor, djur och maskiner. För att de ska kunna gro krävs bar jord till exempel körspår och trampskador. Groddplantan är mycket känslig för bete och slätter till skillnad från de stora tuvorna.

Undvik långliggande slättervallar

I äldre vallar som börjar bli glesa kan vecketågen snabbt bli ett problem och det gäller att ständigt förnya vallarna. Vid nysådd bör vallen få bästa möjliga förutsättningar för att kunna konkurrera mot vecketågen. Väl dränerade marker med ett pH runt 6,5-7, en fin såbädd och ett lagom såddjup (cirka 2 cm) är några viktiga åtgärder. Det är också

lämpligt att så in vallen i en skyddsgröda som spannmål eller grönfoder.

I betesmarker krävs ett högt betestryck och tidigt betespåsläpp i flera säsonger för att trycka tillbaka vecketågen. Djuren äter de späda plantorna och deras tramp hindrar att de etablerar sig. Veketåg innehåller kisel och om plantorna får växa till sig ratas de av djuren eftersom de blir osmakliga.

De stora tuvorna av vecketåg kan bekämpas med röjsåg försedd med slyklinga eller putsning. Slå av växten så nära marken som möjligt. Bäst resultat får man om vecketågen slås/putsas i juni till augusti eftersom det är då som tillväxten är som störst och plantorna skjuter flest skott. Då har inte heller fröna hunnit mogna. Låt gärna djuren beta återväxten direkt efter slättern. Komplettera genom att slå av plantorna under vintern på frusen mark. ♦

VAR NOGA MED VILKA VALLAR DU SÖKER MILJÖSTÖD FÖR!

Stödberättigade vallar ska ursprungligen vara sådda med vallgräs och/eller vallbaljväxter. Skiften där vegetationen blivit gles eller fått ett stort inslag av vecketåg, mossa, tuvtätel, älggräs, skräppor och nässlor, måste förnyas, eller anmälas med grödkod 49 (E) godkänd Slätter- och betesvall på åker). Då får du utbetalt i Gårdsstödet men inte miljöersättningarna och kompensationsbidraget.